

SPYTOVALI STE SA

Profilácia, reprofílácia alebo profilizácia, reprofilizácia? – Do jazykovej poradne sme dostali otázku: „Chcem sa Vás opýtať na správny tvar cudzích výrazov *profilizácia* – *reprofilizácia*, keďže to počúvam z každej strany a myslím si, že sa používajú nesprávne.“

V slovenských výkladových slovníkoch sa uvádza iba slovo *profilácia*, a to buď vo všeobecnom význame „profilovanie (sa)“ (Krátky slovník slovenského jazyka, 2003; ďalej KSSJ), alebo v rozšírenom význame „stanovenie základných charakteristík (parametrov) vnútornej štruktúry a organizácie určitého objektu podľa kritérií vyplývajúcich z požiadaviek na jeho funkčné (účelové) zameranie“ (Slovník cudzích slov, 2005). Súvisí so známym, bežne používaným obojvidovým slovesom *profilovať* „d(á)v(a)ť zreteľný tvar, podobu, utvárať, utvoriť“, resp. *profilovať sa* „zreteľne sa zameriavať, zamerať, nadobúdať vyhranený tvar, vyhraňovať sa, vyhraniť sa“ (KSSJ), ktoré má pôvod vo francúzštine rovnako ako slovo *profil* „súhrn základných znakov, črt, stručný, charakteristický ráz osoby, jej činnosti a pod.“ (Veľký slovník cudzích slov, 2018, ďalej VSCS).

Slovo *reprofílácia* vzniklo pridaním slovotvornej predpony *re-* k slovu *profilácia* a používa sa vo význame „nová, pozmenená profilácia, nové formovanie, štruktúrovanie; prepracovanie, premena profilu, funkcie a pod.“ (VSCS, 2018). Odvodeninu *reprofílácia* nájdeme v používateľskej verzii Slovníka súčasného slovenského jazyka, v elektronickom Ortograficko-gramatickom slovníku (2016, pracovná verzia; ďalej OGS) i vo VSCS, v oboch spolu s variantnou podobou *reprofilizácia*. Vo VSCS sa variantne uvádza i základové sloveso *reprofilovať/reprofilizovať* vo význame „dať dačomu nový ráz, podobu, profil; zmeniť, pozmeniť, obmeniť náplň, funkciu dačoho“, v OGS je iba sloveso *reprofilizovať*.

Prečo sa v slovenčine popri výrazoch *profilácia*, *reprofílácia* používajú variantné podoby *profilizácia* a *reprofilizácia*? V našich slovníkoch sa slovo *profilizácia* neuvádza, no v textoch korpusu Omnia Slovaca III Maior (18.01) (ďalej korpus) a na internete sa vyskytujú takéto doklady: *profilizá-*

cia II. chirurgickej kliniky, profilizácia rodinnej značky, mRNA profilizácia. Je možné, že ide o snahu slovenských používateľov jazyka o akési „odbornejšie“ vyjadrenie s využitím prípony *-izácia* namiesto *-ácia*. Môže ísť aj o vplyv významovo blízkych slov (*re*)organizácia či (*re*)štrukturalizácia. V slovenskej slovnej zásobe máme podobné variantné dvojice, napr. *aktívacia/aktivizácia, hydrogenácia/hydrogenizácia, defluorácia/defluorizácia*. Podstatné meno *reprofilizácia* sa v korpuse nachádza vyše dvestokrát, napr. *reprofilizácia lôžok v nemocniciach; reprofilizácia oddelenia; reprofilizácia mnohých nemocníc*. Dodávame, že doklady na použitie slovesa *profilizovať* sa v korpusových záznamoch nenachádzajú, no sloveso *reprofilizovať* už narátame v desiatkach.

Z jazykového hľadiska nemožno v súčasnosti popri ustálených výrazoch *profilácia/reprofilácia* odmietat' ani variantné podoby s príponou *-izácia*.

Judita Páleníková
Jazykovedný ústav L. Štúra SAV

Ako skloňovať meno *Ján Mária Vianney*? – Otázka, ktorú sme dostali e-mailom do jazykovej poradne od redaktorky, presne znela: Ako skloňuje me meno *Jean Maria Vianney*?

Na skloňovanie mena francúzskeho svätca sa sporadicky pýtajú aj v telefonickej poradni. Iste to súvisí s tým, že v praxi možno naraziť na rozličné spôsoby používania a skloňovania všetkých troch častí jeho mena, čo je ovplyvnené originálnou francúzskou podobou *Jean-Marie Vianney*.

V slovenčine sa pri mene tohto patróna kňazov namiesto krstného mena *Jean* zaužíval domáci ekvivalent *Ján*. Zaujímavá je situácia s druhým krstným menom (fr. *Marie*), ktoré sa vo väčšine prípadov (iste aj pod vplyvom poslovenčeného prvého mena) používa v slovenskej podobe *Mária*, menej často v cudzej podobe *Maria*. Pôvodne ženské meno *Mária/Maria/Marie* sa v mnohých krajinách so silnou katolíckou tradíciou začalo používať na znak patronátu Panny Márie aj ako mužské meno, napr. *Erich Maria Remarque* (spisovateľ), *Rainer Maria Rilke* (básnik) či *Pavol Mária Hnilica* (biskup).